

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 lipca 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi:

1. zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. na rzecz T. G. kwotę 21.573,87 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2010 roku do dnia zapłaty,
2. oddalił powództwo w pozostałej części w stosunku do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O.;
3. oddalił powództwo w całości w stosunku do (...) Spółki Akcyjnej V. (...)
4. szczegółowe wyliczenie kosztów procesu pozostawił referendarzowi sądowemu przy przyjęciu zasady odpowiedzialności za wynik procesu.

Powyższy wyrok oparty został na następujących ustaleniach faktycznych Sądu I instancji:

w dniu 14 stycznia 2010 roku powódka T. G. poślizgnęła się i upadła. Do zdarzenia doszło w O. na chodniku biegnącym wzdłuż ulicy (...), na wysokości posesji nr (...). Chodnik był oblodzony, bardzo śliski, nie był niczym posypany. Lód na chodniku był dość gruby. Środek chodnika był wydeptany, a po bokach leżały przyzmy śniegu.

Sąd Rejonowy ustalił, iż wskutek upadku powódka T. G. doznała złamania nasady dalszej kości promieniowej lewej z przemieszczeniem odłamów tj. uszczerbku w wysokości 10%. Cierpienia związane z urazem były znaczne w okresie 1 miesiąca po wypadku. Powódka nosiła gips przez okres 6 tygodni, a po jego zdjęciu cierpienia były dość znaczne. Związane były z odwapnieniem pourazowym, dolegliwościami wstępnej rehabilitacji przez okres kolejnych 2 miesięcy. Miesięczny koszt zakupu leków wynosił 200 – 300 złotych. Powódka została zaopatrzona w stabilizator na rękę. Sąd I Instancji ustalił, iż powódka wymagała pomocy w zakresie 3 godzin dziennie przez okres noszenia gipsu i trzech miesięcy po zdjęciu gipsu. T. G. była wożona samochodem do placówek służby zdrowia.

Odnosnie podmiotu odpowiedzialnego za prawidłowy stan chodnika Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia ustalił, iż umową z dnia 24 grudnia 2007 roku Gmina M. O. powierzyła (...) Sp. z o.o. zarządzanie zasobem komunalnym – w tym nieruchomością położoną przy ulicy (...). Zgodnie z treścią § 3 do obowiązków zarządcy należało zapewnienie prawidłowej eksploatacji budynków i terenów przydomowych, obsługa mieszkańców, racjonalne gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi. Zostały również doprecyzowane szczegóły obowiązków zarządcy. W zakresie prawidłowej eksploatacji budynków do zadań Spółki należało utrzymywanie w należyłym stanie sanitarno-porządkowym budynków i ich otoczenia zgodnie z zasadami Uchwały w sprawie utrzymania czystości i porządku. Umowę zawarto na okres 3 lat – do 31 grudnia 2010 roku.

W dniu 9 listopada 2009 roku pomiędzy Gminą miastem O. a Powiatem (...) zostało zawarte porozumienie nr 2025-461/09 w sprawie przejęcia przez Gminę O. zadań Powiatu (...) z zakresu zarządu drogami powiatowymi w granicach administracyjnych miasta O. oraz udzielenia dotacji przez Powiat (...) dla Gminy M. O. w celu realizacji przejętych zadań. W 2010 roku jezdni ulicy (...) miała być utrzymywana przez Gminę O..

Sąd Rejonowy ustalił, iż w dniu 14 grudnia 2009 roku Gmina M. O. zawarła z O. Przedsiębiorstwem (...) z o.o umowę dotyczącą zimowego utrzymania w 2010 roku dróg publicznych powiatowych, miejskich, wewnętrznych w granicach administracyjnych miasta. Wykonawca zobowiązał się do właściwego utrzymania dróg. Miało ono polegać na odśnieżaniu, usuwaniu błota pośniegowego, lodu, usuwaniu śliskości pasów jezdnych na drogach. Zamawiający zastrzegł prawo interwencyjnego zlecenia usuwania śliskości na terenach w granicach administracyjnych miasta. Zgodnie z treścią umowy usuwanie śliskości miało polegać na usuwaniu gołoledzi, lodowicy, zlodowaceń poprzez posypywanie mieszaną piaskowo-solną. Odśnieżanie, usuwanie błota polegać miało na zgarnianiu warstwy powyżej 4-5 cm na część przykrawężnikową jezdni i chodnika za pomocą pługów.

W dniu 22 grudnia 2011 roku Gmina M. O. zawarła z O. Przedsiębiorstwem (...). z o.o umowę dotyczącą zimowego utrzymania w 2012 roku, dróg publicznych powiatowych, miejskich, wewnętrznych w granicach administracyjnych miasta. Wykonawca zobowiązał się do właściwego utrzymania dróg i chodników. W szczegółowej części treść umowy była identyczna, jak umowy z 2009 roku. Obowiązki Spółki polegały na odśnieżaniu, usuwaniu błota pośniegowego, lodu, usuwaniu śliskości pasów jezdnych na drogach. Zamawiający zastrzegł prawo interwencyjnego zlecenia usuwania śliskości na terenach w granicach administracyjnych miasta. Zgodnie z treścią umowy usuwanie śliskości miało polegać na usuwaniu gołoledzi, lodowicy, zlodowaceń poprzez posypywanie mieszanką piaskowo-solną. Odśnieżanie, usuwanie błota polegać miało na zgarnianiu warstwy powyżej 4-5 cm na część przykrawężnikową jezdni i chodnika za pomocą pługów.

W dniu 30 grudnia 2011 roku Gmina M. O. zawarła z Powiatem (...) porozumienie Nr 12 w sprawie przejęcia przez Gminę O. zadań Powiatu (...) z zakresu zarządu drogami powiatowymi w granicach administracyjnych miasta O., oraz udzielenia dotacji przez Powiat (...) dla Gminy M. O. w celu realizacji przejętych zadań.

Sąd I instancji ustalił, iż w 2010 roku chodniki na terenie miasta odśnieżała zarówno Gmina O. jak i (...) Sp. z o.o. Urząd Miasta dostawał raporty od przedsiębiorstwa, które zajmuje się odśnieżaniem. Nie dostawał raportów dotyczących odśnieżania chodników. W przypadku obfitych opadów Urząd Miasta interweniował na bieżąco. Dzwoniono wówczas do O. Przedsiębiorstwa (...) i odbywało się odśnieżanie. Ulica (...) to jedna z głównych dróg. W pobliżu znajduje się szkoła. W 2010 roku chodnik odśnieżał gospodarz domu. Nieruchomość przy (...) 92 była zarządzana przez O. Przedsiębiorstwo (...). Gospodarzem domu przy ulicy (...) był pracownik tego przedsiębiorstwa. Mógł on odśnieżać chodnik ręcznie i posypywać go piaskiem. Dozorca nie informował pozwanego o odśnieżaniu chodnika. Dozorcy pracowali w systemie 7-15, gdy jest potrzeba usunięcia śniegu to pracowali w nadgodzinach. Mają oni swoje karty pracy i tam to jest odnotowywane. Odnotowywany też jest zakres prac. Nadgodziny występują w godzinach wieczornych, nocnych i wczesno-rannych, w zależności od potrzeb. Pierwsze nadgodziny występują w dniach 7-8 stycznia, a później 22-23 stycznia. Sąd Rejonowy uznał, że można domniemywać, iż w tej przerwie nie była usuwana żadna śliska nawierzchnia w nadgodzinach. Od 7-15 dozorca wykonują wszystko, aby utrzymać nieruchomość w czystości. W nadgodzinach usuwają tylko śliskość. W 2010 roku gospodarzem domu przy (...) 92 był R. S.. W dniu 14 stycznia 2010 roku dozorca nie pracował w nadgodzinach. Ostatnim dniem pracy w godzinach nadliczbowych (od 5,00 do 7,00) przed upadkiem powódki był 11 stycznia 2010 roku.

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi ocenił, że z zeznań L. C. - który zajmował się bieżącym utrzymaniem dróg w Urzędzie Miasta O. - jednoznacznie wynikało, iż odśnieżaniem chodnika przy ulicy (...) zajmowała się Gmina O. oraz (...). Sąd uzasadnił, iż świadek zeznał, iż „podmiot, który miał się zajmować odśnieżaniem dróg, zajmował się również odśnieżaniem chodników, w styczniu 2010 roku to my zajmowaliśmy się odśnieżaniem chodnika przy (...) 92. Chodnik odśnieżał gospodarz, nieruchomość jest zarządzana przez (...) i odśnieżamy go też my” (k223). Świadek przyznał, iż w przypadku dużego opadu, chodniki są odśnieżane przez (...) w ramach zleceń interwencyjnych. Z kolei, zeznania T. W. – zastępcy kierownika (...) zdaniem Sądu Rejonowego wskazywały, iż dozorca budynku przy (...) 92 również mógł odśnieżać chodnik.

Przy powyższych ustaleniach Sąd Rejonowy ocenił, iż ustawowy obowiązek utrzymania w okresie zimowym chodników i jezdni spoczywał na Gminie O.. Sąd I Instancji wskazał dwie podstawy prawne tej odpowiedzialności.

Mianowicie, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 roku, nr 236, poz. 2008 ze zm.) na Gminie spoczywa - jako zadanie własne jednostki samorządu terytorialnego - ogólny obowiązek utrzymania czystości i porządku (art. 3 ust. 1). Obowiązek ten ulega konkretyzacji - zgodnie z art. 5 - na Gminie, tak jak na każdym właścicielu nieruchomości, spoczywa obowiązek utrzymania czystości i porządku, co obejmuje w szczególności „uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości”, przy czym, przez „właściciela” nieruchomości powołana ustawa rozumie także „jednostkę posiadającą nieruchomość w zarządzie (...) lub inne podmioty władające nieruchomością” (art. 2 ust 1 pkt 4).

Z kolei, obowiązek utrzymania ulicy (...) – jako drogi powiatowej – wynikał z porozumienia z Powiatem (...) z dnia 9 listopada 2009 roku Nr 2025-461/09 w sprawie przejęcia przez Gminę O. zadań Powiatu (...) z zakresu zarządu drogami powiatowymi w granicach administracyjnych miasta O., oraz udzielenia dotacji przez Powiat (...) dla Gminy M. O. w celu realizacji przejętych zadań. Jako podstawę odpowiedzialności Gminy M. O. Sąd Rejonowy wskazał art. 416 k.c. w zw. z art. 33¹ §1 k.c.

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi wskazał, iż w niniejszej sprawie, ten właśnie przepis byłby podstawą odpowiedzialności Gminy O. za wyrządzenie szkody powodce, gdyby nie doszło do powierzenia obowiązku utrzymania czystości (...) Sp. z o.o.,

W ocenie Sądu I Instancji, odpowiedzialność pozwanej spółki komunalnej jest dwupłaszczyznowa. Przede wszystkim, wynika z powierzenia mu zarządzania zasobem komunalnym. Ponadto, jest uzasadniona powierzeniem zadania zimowego utrzymania dróg, w tym ulicy (...), jako drogi powiatowej. A zatem Gmina M. O. została zwolniona z odpowiedzialności w oparciu o art. 429 k.c.

Sąd Rejonowy wskazał, iż O. Przedsiębiorstwo (...) było profesjonalistą w zakresie usług komunalnych, w tym utrzymania czystości i porządku.

W zakresie prawidłowej eksploatacji budynków do zadań Spółki należało utrzymywanie w należyтым stanie sanitarno-porządkowym budynków i ich otoczenia zgodnie z zasadami Uchwały w sprawie utrzymania czystości i porządku. Sąd I Instancji wskazał, że obowiązki O. Przedsiębiorstwa (...) były określone bardzo ogólnie. Odwoływały się do uchwały Rady Miasta. Sąd Rejonowy ocenił, iż z żadnego zapisu umowy nie wynikało, że obowiązek odśnieżania chodników przez (...) istniał tylko wtedy, gdy przylegał on do granic nieruchomości. Wskazał, że przytoczony wyżej przepis ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, stanowi, że na zarządcy nieruchomości ciąży bezwzględny obowiązek utrzymania chodników położonych wzdłuż nieruchomości. Sąd wyciągnął wniosek, iż z zeznań L. C. i T. W. wynikało, że obowiązek odśnieżania chodnika ciążył na gospodarzu domu, czyli pracowniku (...).

W ocenie Sądu Rejonowego nie ma znaczenia, to czy ciąg pieszy jest oddzielony pasem zieleni. Przede wszystkim, do nieruchomości musi być zapewniony dostęp od drogi publicznej. W przypadku budynku przy (...) 92, tylko odśnieżanie chodnika mogło ten dostęp zapewnić. Obowiązki pozwanego (...) wynikały z faktu, iż zapewniał on normalne warunki korzystania z ciągu komunikacyjnego w postaci chodnika, którą codziennie poruszały się setki, a nawet tysiące osób – w tym wiele osób w podeszłym wieku. W pobliżu posesji (...) znajdowała się szkoła oraz sklep spożywczy. Sąd uznał, że zdrowy rozsądek, wsparty doświadczeniem zdobytym przez pozwanego, który profesjonalnie zajmował się utrzymywaniem czystości, w pełni uzasadnia postawienie mu wymagań zachowania szczególnej ostrożności w zapewnieniu bezpieczeństwa. Sąd Rejonowy wywiódł, że zarządca nieruchomości, nie wykorzystując swoich uprawnień wobec zatrudnionych pracowników, nie sprawując nad nimi należytej kontroli, obiektywnie nie dopełnił wymaganej staranności w zakresie utrzymania w należyтым stanie terenu przy (...) 92.

Zdaniem Sądu Rejonowego O. Przedsiębiorstwo (...) było odpowiedzialne z utrzymanie chodników również jako podmiot, któremu powierzono zimowe utrzymanie dróg powiatowych. Sąd uzasadnił, iż z treści umowy zawartej w 2010 roku pomiędzy Gminą O., a (...) wynikało, iż na pozwanym spoczywał obowiązek właściwego utrzymania dróg powiatowych. Zgodnie z treścią przepisu art. 4 pkt. 6) ustawy o drogach publicznych (t.j. Dz.U z 2013, poz.260) chodnik jest częścią drogi przeznaczoną do ruchu pieszych. Z kolei, treść art. 2 ust. 1 ustawy prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2012, poz. 1137) wskazuje, że droga to wydzielony pas ruchu składający się z pobocza, chodnika i drogi dla pieszych, przeznaczony do ruchu pieszych. Sąd Rejonowy wywnioskował, że (...) zobowiązując się do utrzymania dróg publicznych powiatowych, zobowiązał się również do utrzymania chodników- będących częścią tychże dróg. Sąd I instancji zauważył, że obowiązek zimowego utrzymania chodników dodano do porozumienia dopiero w umowie z dnia 22 grudnia 2011 roku, ocenił jednak, iż w szczegółowej części treść umowy była identyczna, jak umowy z 2009 roku. Sąd ocenił, że z zeznań świadka L. C. wynikało, że w 2010 roku chodniki na terenie miasta odśnieża zarówno Gmina O. jak i (...) Sp. z o.o. z tych względów Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi ocenił, że odpowiedzialność za szkodę

ponosi jedynie rzeczywisty podmiot odpowiedzialny za szkodę – czyli (...) Sp. z o.o. Skoro tego pozwanego nie łączyła z T. G. żadna umowa, to jego odpowiedzialność oparta jest na zasadach ogólnych przewidzianych w treści art. 416 kc.

Tym samym Sąd uznał, że powództwo przeciwko (...) SA.V. (...) podlegało oddaleniu.

Odnosząc się do okoliczności związanych z finansowym wymiarem roszczeń T. G. Sąd Rejonowy wskazał, iż podstawę prawną żądania zadośćuczynienia stanowił art. 445 § 1 kc w związku z art. 444 § 1 kc. Sąd uznał za uzasadnione żądanie pozwu w zakresie zadośćuczynienia w wysokości 20.000 złotych. Sąd ocenił, iż jest to suma „odpowiednia”, stanowiąca realną wartość ekonomiczną a z drugiej strony utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Zadośćuczynienie w tej wysokości było przy tym, zdaniem Sądu, adekwatne do stopnia poniesionego uszczerbku i związanego z nim trwałego następstwa dla zdrowia i egzystencji poszkodowanego. Sąd Rejonowy uzasadnił, iż T. G. doznała uszczerbku w wysokości 10% a jej cierpienia związane z urazem były znaczne w okresie 1 miesiąca po wypadku. Po zdjęciu gipsu cierpienia były dość znaczne. Związane były z odwapnieniem pourazowym, dolegliwościami wstępnej rehabilitacji przez okres kolejnych 2 miesięcy. Sąd wskazał, że na skutek upadku T. G. przez 6 tygodni miała unieruchomioną rękę, co spowodowało ograniczenie jej sprawności ruchowej i możliwość samodzielnej egzystencji.

Odnosnie żądania odszkodowania, Sąd wskazał, że uzasadnione było ono z tytułu kosztów pomocy osób trzecich w wysokości 1425,00 zł [(60 dni x 2 godz. x 9,50) + (30 dni x 1 godz x 9,50)] oraz z tytułu kosztu leków w kwocie 80,00 złotych. Sąd zasądził również zwrot kosztów dojazdu do placówek służby zdrowia w wysokości 68,87 złotych. Ustalając te koszty Sąd skorzystał z dobrodziejstwa przepisu art. art. 322 kpc.

O odsetkach ustawowych od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia Sąd orzekł stosownie do treści art. 481 k.c.

Apelację od powyższego wyroku – w zakresie pkt 1 i 3 - wniosło pozwane (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O..

Skarżący zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego wyrażonego w art. 415 kc i art. 429 kc w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz § 5 ust. 3 zdanie pierwsze i § 4 ust. 1 pkt 1 „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta O.” przyjętego Uchwałą Rady Miejskiej w O. LI/514/09 z dnia 24 września 2009 roku w sprawie uchwalenia tego regulaminu w zw. z art. 65 § 2 kc poprzez błędne przyjęcie, że pozwany (...) sp. z o.o. jako podmiot, któremu Gmina M. O. przekazała umownie obowiązki zarządzania nieruchomościami komunalnymi i utrzymania bieżącego dróg miejskich i powiatowych był zobowiązany do utrzymania bieżącego dróg miejskich i powiatowych było zobowiązany do utrzymywania w należyтым stanie w okresie zimowym w styczniu 2010 roku chodnika na wysokości nieruchomości przy ul. (...) w sytuacji gdy chodnik ten nie jest położony wzdłuż tej nieruchomości w rozumieniu powołanego przepisu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz powołanego przepisu Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta O., a wolą stron i ich zgodnym zamiarem wynikającym z powołanych umów łączących Miasto i Spółkę (...) oraz celem tych umów nie było powierzenie pozwanemu ad. 2 na rok 2010 obowiązków w zakresie utrzymania chodników na terenie Miasta O.;

- naruszenie prawa procesowego wyrażonego w art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do dokonania przez Sąd dowolnej oceny dowodów, w sposób ewidentnie sprzeczny z treścią zeznań świadków, a nadto bez przeprowadzania wnikliwej analizy tych zeznań w zestawieniu z dowodami z dokumentów w postaci umowy i porozumień zawieranych pomiędzy Gminą M. O. a pozwanym ad. 2 w zakresie bieżącego utrzymania dróg i zarządzania nieruchomościami komunalnymi, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że to na pozwanym ad. 2 spoczywał obowiązek utrzymania chodnika przy ul. (...);

- naruszenie prawa procesowego wyrażonego w art. 328 § 2 kpc poprzez zaniechanie wykazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przesłanek uzasadniających przyjęcie, że żądana przez powódkę kwota zadośćuczynienia jest

adekwatna do rozmiaru cierpień fizycznych i psychicznych doznanych przez powódkę w wyniku zdarzenia z dnia 14 stycznia 2010 roku;

- naruszenie prawa procesowego wyrażonego w art. 328 § 2 kpc poprzez zaniechanie wykazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy prawnej zasądzenia odsetek ustawowych od kwoty 21.573,87 zł od dnia 13 sierpnia 2010 roku.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 i 3 i oddalenie powództwa wobec pozwanej spółki (...), zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik skarżącego cofnął apelację skierowaną do pkt 3 wyroku.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Przede wszystkim zasadny jest zarzut naruszenia prawa procesowego wyrażonego w art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do dokonania przez Sąd Rejonowy nieprawidłowej oceny dowodów.

Sąd Okręgowy poddał ponownej analizie dowody zgromadzone w sprawie i doszedł do odmiennych wniosków niż Sąd I instancji.

Zdaniem Sądu Okręgowego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż Gmina M. O. nie powierzyła spółce (...) zimowego utrzymania chodnika położonego na wysokości ul. (...) w O. ani na mocy umowy o zarządzanie nieruchomościami komunalnymi ani umowy o bieżące utrzymanie w okresie zimowym dróg publicznych powiatowych (...)

Podkreślić należy, iż w dużej mierze ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego są prawidłowe i zasługują na akceptację. Niemniej jednak, w ocenie Sądu Okręgowego, zostały na ich podstawie wyciągnięte mylne wnioski.

I tak wskazać należy, iż okolicznościami ustalonymi prawidłowo i niespornymi pomiędzy stronami była okoliczność oddania przez Gminę M. O. w zarząd pozwanej spółki (...) nieruchomości przy ul. (...), jak również powierzenie (...) zimowego utrzymania jezdni ul. (...) jako drogi powiatowej. Prawidłowo również zostały poczynione ustalenia dotyczące stanu zdrowia powódki i skutków upadku, co jednak dla rozpoznania apelacji pozwanego ad. 2 nie ma istotnego znaczenia.

Umowa o zarządzanie nieruchomościami komunalnymi nie zawiera wprost postanowień dotyczących zimowego utrzymania chodników. Zgodnie z § 4 pkt 1 do szczegółowych zadań wykonawcy w zakresie prawidłowej eksploatacji budynków i terenów przydomowych należy: utrzymywanie w należyтым stanie sanitarno – porządkowym budynków i ich otoczenia, zgodnie z zasadami określonymi w Uchwale Rady Miejskiej w Ozorkowi w sprawie utrzymania czystości i porządku w mieście O.. Sąd Rejonowy nie sięgnął do powyższego źródła prawa miejscowego. Zgodnie z § 2 pkt 1 powołanego Regulaminu przez chodnik rozumie się przez to wydzieloną przyległą do pasa jezdni część drogi służącą do poruszania się pieszych wraz z wjazdami i dojazdami do nieruchomości przyległych do drogi. W myśl § 4 ust. 1 postanowienia Regulaminu są interpretowane i stosowane zgodnie m. in. z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.)

Regulamin zawierał szczegółowe przepisy dotyczące sposobu oczyszczania chodników. W § 5 ust. 3 Regulamin przewidywał, iż właściciele nieruchomości zobowiązani są do uprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości i bezpośrednio przy jej granicy. Właściciel nieruchomości nie ma obowiązku uprzątnięcia chodnika, na którym dopuszczalne jest płatne parkowanie pojazdów samochodowych lub

usytuowany jest przystanek komunikacyjny. § 5 ust. 4 stanowił, iż podmioty wymienione w § 3 Regulaminu mają obowiązek niezwłocznego oczyszczenia ze śniegu, lodu oraz usuwania błota i zanieczyszczeń z dróg, przystanków komunikacyjnych, placów i chodników poprzez podjęcie działań polegających na zmiataniu, zbieraniu, zmywaniu, usuwaniu śliskości, itp. Usuwanie błota, śniegu i lodu powinno odbywać się niezwłocznie, natomiast innych zanieczyszczeń systematycznie w miarę występujących potrzeb (§ 5 ust. 5) zgodnie z § 5 ust. 6 obowiązek oczyszczania ze śniegu i lodu powinien być realizowany przez odgarnięcie śniegu w miejsce nie powodujące zakłóceń w ruchu pieszych i pojazdów oraz podjęcie działań usuwających lub co najmniej ograniczających śliskość chodnika. Piasek użyty do tego celu należy usunąć z chodnika niezwłocznie po ustaniu przyczyny jego zastosowania. W myśl § 5 ust. 7 nie dopuszcza się stosowania do likwidacji śliskości na chodniku innych materiałów np. żużlu, popiołu, mieszanek z solą. Regulamin zakazywał w § 5 ust. 8 zgarniania śniegu, lodu, błota, piachu i innych zanieczyszczeń z chodnika na jezdnię.

Art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2005 roku nr 236 poz. 2008 z późn. zm.) nakłada na właścicieli nieruchomości obowiązek uprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości, przy czym za taki chodnik uznaje się wydzieloną część drogi publicznej służącą dla ruchu pieszego położoną bezpośrednio przy granicy nieruchomości; właściciel nieruchomości nie jest obowiązany do uprzątnięcia chodnika, na którym jest dopuszczony płatny postój lub parkowanie pojazdów samochodowych. Powyższy przepis, choć w brzmieniu pierwotnym, został zaskarżony do Trybunału Konstytucyjnego przez Rzecznika Praw Obywatelskich i (...) Unię (...). W wyroku z dnia 5 listopada 1997 r., sygn. akt K 22/97, TK stwierdził zgodność zakwestionowanego przepisu z art. 2, art. 7, art. 32 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Wniesiona do TK skarga poruszała powstały w praktyce problem: czy właściciel nieruchomości jest zobowiązany sprzątać chodnik położony wprawdzie wzdłuż jego nieruchomości, ale oddzielony od niej pasem zieleni stanowiącym własność innego podmiotu. TK nie odniósł się do tej kwestii. W głosie krytycznej do ww. orzeczenia (opublikowanej w Przeglądzie Sądowym 1998/7-8/179) A. L. stwierdził, że jeżeli określona nieruchomość gruntowa będzie oddzielona od chodnika pasem gruntu niebędącego przedmiotem prawa własności właściciela tejże nieruchomości (zwłaszcza stanowiącym własność Skarbu Państwa lub gminy), to wówczas obowiązek oczyszczania chodnika będzie spoczywał na właścicielu (zarządcy, użytkowniku lub innym podmiocie władającym) nieruchomości, która bezpośrednio przylega do chodnika (sąsiaduje z nim). Zatem określenie „chodniki położone wzdłuż nieruchomości” oznacza chodniki „bezpośrednio” przylegające do danej nieruchomości. Takie stanowisko należy uznać za słuszne. Glosator ma rację twierdząc, iż odmienna wykładnia prowadziłaby do niepewności odnośnie stanu prawnego. A zatem właściciel nieruchomości (lub jej zarządca) nie musi odśnieżać chodnika, gdy chodnik ten nie przylega bezpośrednio do nieruchomości, lecz dzieli go od niej pas trawnika lub rów. I to niezależnie od tego, czy pas odcinający nieruchomość właściciela od chodnika ma 10 metrów czy 10 cm. Wtedy obowiązek usuwania z niego lodu i śniegu ciąży na gminie. Podobny pogląd wyraził w komentarzu do art. 5 ustawy W. R. (publ. w LEX). Pogląd ten zdawała się również podzielać powódka, kierując pozew przeciwko ubezpieczycielowi Gminy O.. Takie rozumienie pojęcia „chodnik” przywoływali także świadkowie B. T. – naczelnik wydziału nadzorowania i gospodarowania majątkiem komunalnym w Urzędzie Miasta w O. i T. W. – zastępca kierownika (...) sp. z o.o. A więc właściciel nieruchomości nie wymagał od zarządcy nieruchomości przy ul. (...) usuwania śliskości chodnika. Jeśli faktycznie chodnik odśnieżał czasami dozorca nieruchomości, to czynił to z własnej woli, bez nałożonego umową obowiązku. Nie można mu zatem postawić zarzutu, iż w tym dniu nie usuwał śliskości w nadgodzinach, skoro w ogóle nie był zobowiązany do odśnieżania chodnika.

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, iż z umowy o zarządzanie nieruchomościami komunalnymi nie można wywieść obowiązku pozwanej spółki (...) zimowego utrzymania przedmiotowego chodnika.

Co się tyczy umowy o bieżące utrzymanie w okresie zimowym roku 2010 dróg publicznych powiatowych (...) z dnia 14 grudnia 2009 roku stwierdzić należy, iż w umowie tej strony nie zawarły definicji drogi ani też odwołania do rozumienia drogi w ustawie o drogach publicznych. Zdaniem Sądu Okręgowego należy dążyć do wyjaśnienia rzeczywistej woli stron umowy. Postanowienia umowy nie były jednoznaczne także dla Sądu Rejonowego, skoro prowadził postępowanie dowodowe z zeznań świadków na okoliczność sposobu wykonywania przedmiotowej umowy. A zatem, skoro strony nie zawarły odniesienia do definicji drogi zawartej w ustawie o drogach publicznych, to

nie można przyjąć tego pojęcia jako obowiązującego strony umowy. Zwłaszcza, że w treści umowy jest wyraźnie wskazane, że „właściwe utrzymanie polegać będzie w szczególności na odśnieżaniu, usuwaniu błota pośniegowego, lodu, usuwaniu śliskości pasów jezdnych na drogach określonych w załączniku do umowy. Co do innych terenów wskazanych przez zamawiającego - miały być one odśnieżane w ramach zleceń interwencyjnych. A zatem brzmienie umowy nie uprawnia do przyjęcia, zdaniem Sądu Okręgowego, że Gmina M. O. zleciła spółce (...) odśnieżanie i likwidację śliskości na przedmiotowym chodniku. Chodniki w 2010 roku w ogóle nie były przedmiotem wskazanej umowy.

Świadczą o tym także zeznania świadków. L. C. – pracownik Urzędu Miasta w O. zajmujący się bieżącym utrzymaniem dróg - zeznał wyraźnie: „porozumienie dotyczy wyłącznie jezdni a nie chodników. Chodniki na terenie miasta odśnieżamy też my. Podmiot, który miał się zajmować odśnieżaniem dróg, nie zajmował się odśnieżaniem chodników. W styczniu 2010 roku to my (czytaj Gmina) zajmowaliśmy się odśnieżaniem chodnika przy ul. (...). Ten chodnik odśnieżamy za pomocą pracowników robót interwencyjnych. Prace interwencyjne wykonują pracownicy robót publicznych i nasi pracownicy.” J. G. – kierownik oddziału transportu i (...) zeznał: „chodników w ogóle nie odśnieżaliśmy, ani na drogach powiatowych ani przy drogach miejskich. Zmieniło się to w 2011 roku”.

Nawet świadek Z. Z. pośrednio potwierdził powyższy tok rozumowania, zeznając, iż „rok po tym fakcie było dużo lepiej. Teraz widać, że ktoś się tym zajmuje i sypie piachem. W dniu zdarzenia to było zaniedbane, nikt się tym nie interesował”.

Nie można pominąć w ustaleniach faktycznych, że w umowie z dnia 22 grudnia 2011 roku wyraźnie dopisano do zakresu obowiązków wykonawcy właściwe utrzymanie dróg wraz z chodnikami.

Wszystkie powyższe elementy wskazują, że pozwana spółka (...) nie miała w 2010 roku obowiązku odśnieżania chodnika przy ul. (...). A zatem Gmina M. O. – jako właściciel nieruchomości – nie zwolniła się z odpowiedzialności wynikającej z art. 416 kc poprzez powierzenie czynności profesjonalście (art. 429 kc.)

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że oddalił powództwo w stosunku do (...) spółki z o.o., uchylił pkt 2 wyroku jako zbędny a punktowi 3 nadał liczbę 2 zaś punktowi 4 liczbę 3.

Podstawę umorzenia postępowania apelacyjnego w pozostałej części stanowił art. 391 § 2 zd. 1 kpc.

Na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc Sąd Okręgowy zasądził od powódki na rzecz pozwanej spółki kwotę 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego wynika z § 13 ust.1 pkt 1, w zw. z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).